Heidi Lokasaari,
lakimies, Rikosseuraamuslaitos
15.10.2025

Rikosseuraamuslaitoksen lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain muuttamisesta ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n 3 momentin kumoamisesta (HE 122/2025 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain muuttamisesta ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n 3 momentin kumoamisesta (valtion yhteinen asiakaspalvelutoiminta).

Esityksessä ehdotetaan, että eräät valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävät viranomaiset velvoitettaisiin tarjoamaan asiakaspalveluaan yhteisissä asiakaspalvelupisteissä. Viranomaiset voisivat tarjota asiakaspalveluaan sijoittamalla yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin omaa henkilöstöään tai yhteiskäyttöisen etä- ja -tulkkauspalveluratkaisun avulla. Lisäksi yhteisissä asiakaspalvelupisteissä muun muassa annettaisiin viranomaisyhteistyössä osallistuvien viranomaisten eri palvelukanavien käytön tukea, otettaisiin vastaan paperimuotoisia asiakirjoja ja autettaisiin esimerkiksi ajanvarauksen tekemisessä. Avustavia asiakaspalvelutehtäviä voitaisiin hoitaa myös ostopalveluna. Uudistuksessa ovat mukana Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimistot.

Valtion viranomaisten olisi osallistuttava valtion yhteiseen asiakaspalvelutoimintaan lain 2 c §:ssä säädetyllä tavalla, 1) jos niiden palvelut olisivat merkityksellisiä perusoikeuksien toteutumisen kannalta tai 2) palveluissa tai osassa niitä olisi merkittävästi tai jatkuvasti käyntiasiointia taikka käyntiasiointi viranomaisen palveluissa olisi asiakkaille tai osalle asiakkaista välttämätöntä. Esityksen mukaan asiakaspalvelupisteiden toiminta voitaisiin pienissä yhteisissä asiakaspalvelupisteissä järjestää myös siten, että esim. kunta hoitaisi yhteispalvelusopimuksella valtion viranomaisten puolesta yhteisiä asiakaspalvelutehtäviä ja valtion viranomaiset tarjoaisivat muuta asiakaspalvelua yhteiskäyttöisen etätyöpalveluratkaisun avulla.

Rikosseuraamuslaitos toteaa, että yhteispalvelupisteiden suunniteltu määrä on merkittävästi suurempi kuin nykyisten yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja niiden

toimipaikkojen määrä. Uudistus parantaisi palveluiden saatavuutta ja mahdollistaisi nykyistä yhdenvertaisemman ja paremman etäpalveluiden käytön.

Esityksen perusteella jää edelleen hieman epäselväksi, millainen velvollisuus Rikosseuraamuslaitoksella olisi järjestää yhteistä asiakaspalvelua ja millä laskentaperiaatteella kulut yhteisistä tiloista ja palveluista jakautuisivat. Kustannusjaosta päättäisi esityksen mukaan ohjausryhmä tai valtiovarainministeriö, mikäli yksimielisyyteen ei päästäisi. Kustannusjaon osalta olisi tarkoituksenmukaista pyrkiä ennakoitavaan kulujen määrittelemiseen ja talouden suunnitteluun. Laskentaperiaatteiden oleellinen muutos voi lisätä kustannuksia merkittävästi.

Esityksen mukaan kuluista voisi saada vapautuksen, mikäli organisaatiolla ei olisi lainkaan asiakkaita vuoden aikana jossain yhteispalvelupisteessä. Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimistojen asiakasmäärissä on vaihtelua. Rikosseuraamuslaitoksen tulisikin pystyä selvittämään ja arvioimaan asiointitarpeita ohjausryhmälle, minkä perusteella osallistumisvelvollisuutta määriteltäisiin. Tarvearviointi voi Rikosseuraamuslaitoksen osalta olla haastavaa. Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta on olennaista, että palveluiden laadun ja saatavuuden varmistamisen ohella yhteisten tilaratkaisujen käyttöönoton tavoitteena on virastoille aiheutuvien toimitilakustannusten vähentäminen.

Rikosseuraamuslaitos pitää hyvänä asiana, että turvallisuuden osalta kiinnitettäisiin erityistä huomiota niin sanottujen turvallisuuskriittisten viranomaisten tilaa ja tekniikkaa koskeviin tarpeisiin ja että tämä sisältäisi turvallisuusriskien säännöllisen arvioinnin.

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Heidi Lokasaari
Lakimies
Rikosseuraamuslaitos
heidi.lokasaari@om.fi